No. 1715 Zaterdag 11 November 1916. 33ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
Waterkant No 4, Overzijde.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

De toekomst der Ver. St. in de Caraibische Zee.

SLOT.

De onderhandeling over den verkoop der Deensche eilanden heeft de algemeene aandacht gevestigd op de overige eilanden in de Caraibische Zee.

Ook nog onder ander opzicht kan men dit vraagstuk beschouwen dan alleen in betrekking tot de vlootbasis en de veiligheid van het Panamakanaal.

Men kan een zeer belangrijke discussie houden over de economische bestaansmiddelen dezer eilanden, over hun bevolking en hun bestuur.

Toen Secretaris KNOX aan het hoofd van het Staatsdepartement stond, heeft hij aan de Amerikaansche Consulaten gelast hem overvloedig inlichtingen te verschaffen omtrent de gevolgen, die van de opening van het Panamakanaal verwacht werden. Deze consulaire verslagen droegen meer een economisch en comerciëel karakter, maar de politieke kant van de quaestie werd daarbij toch ook niet verwaarloosd.

Over het algemeen was de toename van den handel op de Antillen na opening van het Panamakanaal nauwelijks merkbaar. De Boven- en Benedenwindsche eilanden lagen te ver buiten de gewone route om den invloed van den toenemenden handel te ondervinden, maar wel bleken zij niet van belang ontbloot als doorvoerhaven en rustpunt voor de groote transatlantische schepen.

Wat de Fransche eilanden betreft, had het nationaal gevoel de verwachting gewekt, dat de Fransche schepen bij hun doorvaart door het Kanaal de Fransche haven van Guadeloupe zouden aandoen om er te kolen, maar deze verwachting werd maar zeer matig vervuld. Wel tracht Frankrijk immer een drukke scheepvaart te onderhouden met zijne kolonie's, maar de handel zelf van deze eilanden volgt steeds de geografische lijn en sluit zich aan bij den handel op Amerika.

De kleinere Britsche eilanden bezitten allen zeer goede kolenstations en daarom dacht men, dat na de opening van het Panamakanaal de scheepvaart op deze eilandjes wel zou toenemen; maar het bleek, dat er geen aanleiding bestond om den gewonen loop van den handel tusschen deze eilanden te wijzigen.

Alleen Jamaica maakte een uitzondering op dezen algemeenen regel, evenals het een groote uitzondering maakt op strategisch gebied. De bevolking namelijk van Jamaica dacht zeker aan toename van den handel ná opening van het Panamakanaal, maar voornamelijk met Amerikaansche havens, om de gunstige geografische ligging van het eiland. De economische ontwikkeling van Jamaica houdt derhalve innig verband met de ontwikkeling van den handelsinvloed der Ver. Staten in de Caraibische Zee. Jamaica ligt feitelijk ook even dicht bij Amerikaansche havens, als bij havens van de Antillen. Het is daarom onnoodig te zeggen, dat de toekomst van dit eiland zich wendt naar de Ver. Staten, ofschoon politieke overweging het meer moest richten naar de Britsche Antillen.

Overigens schijnt er ook voor die andere Britsche bezittingen geen aantrekkingspunt te liggen op Jamaica. Dit eiland heeft zoo weinig gemeen met de overige Britsche Antillen, dat het zelfs belachelijk zou wezen het gevoel van samenhoorigheid met Jamaica onder de bevolking van die andere eilanden te willen opwekken.

Toen de suikerindustrie volkomen was doodgeloopen op Jamaica, hebben Amerikaansche kapitalisten dat eiland weer in de hoogte gewerkt door de vruchtencultuur. Niettegenstaande de buitengewone moeite der Britsche lijnen en van het Britsche Gouvernement is en blijft de Amerikaansche markt het voornaamste afzetgebied voor het fruit van Jamaica, en dat zal vooreerst zoo wel blijven, omdat de Ver. Staten de grootste afnemers zijn van die producten.

Vroeger, toen de handel er kwijnde en een vaste markt zich nog niet gevormd had, werd meermalen gesproken over de annexatie van Jamaica door de Ver. Staten. Die volksbeweging had geen gevolg, omdat zij nimmer van Amerika uit gesteund werd. Ofschoon het Britsch element voldoende op het eiland aanwezig is, heeft de bevolking van Jamaica toch meermalen te kennen gegeven, dat zij ontevreden is niet slechts een Engelsche bezitting te zijn. Deze ontevredenheid kwam meermalen tot uiting bij scherpe kritiek op het bestuur, door Engeland over de kolonie aangesteld.

Dit neemt echter niet weg, dat ook Jamaica, evenals de andere Engelsche eilanden, bij het begin van den Europeeschen oorlog, trouw zijn schatting aan Engeland betaalde in wapenen en vrijwilligers. Maar, als de oorlog uit is, zal ongetwijfeld de economische ontwikkeling van het eiland weer op den voorgrond treden en dan zal de bevolking daar zeer zeker ernstig over nadenken om de zuivere richting voor de toekomst vast te stellen.

Over hoog-vliegen.

In „De Motorkampioen" schrijft de Heer J. H. W. v. d. Meulen op populaire wijze over het hoogvliegen.

We ontleenen aan zijn artikel het volgende:

Er zijn nog vele menschen, die vliegen als iets bizonder gevaarlijks beschouwen. Voor geen geld ter wereld zouden ze er toe over te halen zijn een vlucht mee te maken.

Een andere categorie zou wel eens graag meevliegen, maar zij voegen er dadelijk bij: „mits 't maar niet te hoog gaat."

Gaan we eens, van den beganen grond af, de voor- en nadeelen bespreken, die elke vlieghoogte met zich meebrengt. Voor leeken lijkt het vliegen beneden 15 meter het veiligste. Zij zeggen: „als we dan vallen, hebben we nog kans er 't leven af te brengen!" Toch is het duidelijk, dat deze manier van vliegen juist het allergevaarlijkste is. We kunnen als regel vooropstellen: Vliegen wordt veiliger, naarmate de vlieghoogte vergroot wordt. Dit gaat echter boven de 4000 M. niet meer op, daar dan ook andere factoren in het spel komen. Laag bij den grond heeft men altijd kans tegen hooge boomen, schoorsteenen of gebouwen op te vliegen. Dit is echter niet 't ergste, want door oplettend sturen kan men voor deze hindernissen uitwijken. De zich langs den grond voortbewegende wind vormt door den tegenstand van gebouwen hooget gevaarlijke en onregelmatige, verticale luchtstroomen. Deze maken het vliegen zeer moeilijk en zijn maar al te dikwijls aanleiding tot groote ongelukken. Een vlucht kunnen we altijd verdeelen in drieën: de opstijging, de eigenlijke vliegtocht en de landing. 80 Pct. van alle ongelukken gebeuren nu juist bij den start en de nederdaling. Dit wil dus zeggen: op, of direct boven den grond. Vooral de landing eindigt gemakkelijk in eene catastrophe; de zuivere bediening van het hoogte- en wendingsstuur zijn hierbij een levenskwestie. Precies op tijd moet het hoogtestuur naar den bestuurder toegetrokken worden, om 't naar beneden zwevende toestel onder een kleinen hoek met de aarde in contact te brengen. Vangt men 't toestel, zooals men 't meestal noemt, te vroeg op, en is dus de afstand tot den grond nog te groot, dan kan dit aanleiding geven tot snelheidsverlies, wat weer tengevolge heeft, dat de machine ineens loodrecht de laatste meters omlaag stort. Dit noemt men doorzakken (Eng. to pancake). Het resultaat is natuurlijk een zwaar beschadigd toestel, met versplinterd chassis, gebroken hoofdliggers en schroef. Vangt men een toestel te laat op, dan bereikt men dus reeds den grond voor de machine onder een kleineren hoek is gebracht dan den glijhoek. Het toestel krijgt een ruwen schok en springt weer de lucht in, om een dertig meters verder weer neer te vallen en uit te rollen. Was de glijhoek zeer klein, dan kan een modern stevig, doch goed veerend chassis dit wel uithouden, maar .... niet te dikwijls.

Men kan echter ook nog op andere manieren ongelukken maken, n.l. door het toestel te veel op te vangen. De staart komt dan lager dan het voorste deel, 't toestel verliest snelheid en valt omlaag met den staart het eerst. Deze verraderlijke omstandigheid heet afglijden op den staart.

Als bij een landing de staartkrabber het eerst den grond raakt, is het zeker zaak direct den staart krabber te controleeren, een knak kan anders later een ramp veroorzaken. Verder is het gevaar bij een landing grootendeels afhankelijk van den aard van het terrein. Vandaar dat er op noodlandingen, waarbij meest op ongunstigen bodem moet gedaald worden, meer of beter eerder ongelukken gebeuren dan bij de gewone neerdalingen op het vliegterrein.

Evenals de zeeman de kust vermijdt, zoo is ook de vlieger het veiligst in de lucht.

Er zijn verder nog twee dingen, die men meestal vergeet, wanneer men laag vliegen, op grond van meerdere veiligheid, tracht te bepleiten.

Ten eerste elimineert men de vliegsnelheid. Stel u voor, men vliegt op 10 M. hoogte met een snelheid van 90 K. M. per uur, wat niet buitengewoon snel is. Er gebeurt iets en men valt, doch door de geringe hoogte denkt men het leven er af te brengen. Als men echter tegen den grond slaat is de snelheid in horizontale richting nog vrijwel onveranderd en dus zal het wrak door de traagheid over den kop slaan of zich zelf tegen een terrein hindernis verbrijzelen. Voor de inzittenden kan dat natuurlijk bedenkelijke gevolgen hebben.

Ten tweede vergeet men, dat men volstrekt niet altijd recht naar beneden valt, maar soms afglijdt op één vleugel en dit kan in verband met het bovenvermelde natuurlijk nog ernstiger ongelukken veroorzaken.

Gaan we nu eens na welke voor en nadeelen verbonden zijn aan het vliegen op een hoogte van meer dan 100 M. boven de aarde Tot 250 M. heeft men, hoewel natuurlijk in zwakker mate, dezelfde nadeelen als daar beneden.

Beschouwen we dus maar ineens een vlieghoogte van 1000 tot 2000 M. Ik zou dit willen noemen de vliegtoeristische hoogte. Ook voor verkenningen en overland vluchten is dit de gunstigste „verdieping". Zonder nadeelen, die een direct gevolg zijn van de hoogte, krijgen we nu vier belangrijke voordeelen. Ten eerste kunnen we het toestel gemakkelijker besturen, daar de wind regelmatiger is, afgezien van het bijzondere luchtgebied, waar twee, in tegengestelde richting bewegende windstroomen elkaar soms zeer scherp begrenzen. Ten tweede krijgt de machine, hetzij door een plaatselijke luchtverdunning, hetzij door slechte besturing een abnormalen stand, dan is er gedurende den val, die hiervan het gevolg is, ruimschoots gelegenheid, het evenwicht te herstellen en de vlucht normaal te volgen. De duikelaars bewezen ons, dat een solied gebouwde machine, vanuit elken stand, in den normalen kan teruggebracht worden, mits de hoogte, waarop het ongeluk (of de vliegvertooning) plaats vindt, maar groot genoeg is en de bestuurder 't hoofd er niet bij verliest.

Als derde voordeel geldt de grootere keuze van een noodlandingsterrein.

Ten vierde wordt door hoog vliegen de oriënteering bij helder weer gemakkelijker. Wat dit laatste betreft, moet men soms lager vliegen dan wenschelijk is, voor de oriënteering om beneden de wolken te blijven. Met oefening en kennis kan ook zuiver op het kompas gevlogen worden.

Met dit al zijn er nog menschen, die nog hooger gevlogen hebben. De geschiedenis van het hoogterecord is natuurlijk even oud als de uitvinder van de vliegmachine. 8 Jaar geleden bereikte Wright de toen fabelachtige en roekelooze hoogte van 100 M.

Het zou te ver voeren alle records nog eens te releveeren. In het begin was het vrij makkelijk elkaar een metertje te overtreffen. Begin 1910 was het hoogterecord 1239 M. Dat jaar werd het eventjes 13 keer verbeterd en zat op 3100 M. opgevoerd. Nu ruim 6 jaar later, houdt de Duitscher Oelrich het record met 8100 M.

Onwillekeurig vraagt men zich af: Wie volgt? Maar ook: Waarom nog hooger? Boven de 5000 M. wordt 't gebruik van zuurstofapparaten noodzakelijk. Voor pleizier vliegt men dus hier niet boven. Voor het wetenschappelijk onderzoek van hoogere luchtlagen doet men het ook niet. Hier is de vrije-, bemande- en de onbemande registreerballon het aangewezen middel. Het ballon hoogterecord en tevens het hoogste punt ooit door een mensch bereikt, is 10,000 M.

De Orkaan

van

9 October 1916.

De couranten van St. Thomas geven een droeve beschrijving van den vreeselijksten aller orkanen, welke daar gewoed heeft op 9 October ll. De groote orkaan van 1867 kan niet in vergelijking komen, evenmin als die van 1876. Gedurende den eerstgenoemde vergingen meer schepen, maar niet de grooter hevigheid van den orkaan was daar oorzaak van, doch de meerderedrukte in de haven. In 1876 waren er meer menschenlevens te betreuren, dat is waar, maar op 9 October jongstleden viel de gruwel der verwoesting over het geheele eiland. St. Thomas is thans één groote ruïne gelijk.

Maandagmorgen, 9 October, verwachtte niemand een naderenden storm. De wind was Zuid, en draaide eerst tegen den middag naar het Noorden. Commodore KONOW was met de *Falkyriën* op weg naar St. Croix en nam tegen 12,30 vreemde teekenen waar, die op hevigen storm wezen. Onmiddellijk keerde de Gouverneur naar St. Thomas terug en liet even voor tweeën met de kanonnen alarmschoten lossen.

De barometer viel snel omlaag. De wind stak op met groot geweld. Alle deuren en ramen werden gesloten en zoo goed mogelijk verzekerd.

Om 6 uur was de storm opgelaaid tot een cicloon, die zijn windkolk rondslingerde met toenemend geweld. Om 7,55 was het hoogte punt bereikt en stormde de gruwel der verwoesting over het eiland tot 9,40. Bijna twee volle uren, ongehoord lang! Tusschen 7 en 8 werd de snelheid van de wind berekend op meer dan 100 Mijl per uur. De krachtigste gebouwen schudden, schokten en kraakten, de grondslagen van geheel het eiland schenen bevend te sidderen van angst, als verpletterd onder het hevig gebeuk van den storm.

Om 9,40 holde de storm als een woeste furie terug uit het Z. O. alles onder zijn voeten buigend, brekend, vernielend. Wat onder den eersten stormloop gespaard was, viel bij dezen tweeden aanval. Over al hoorde men balkons en daken vallen, heele huizen nederstorten; de boomen lagen al lang geveld en staken hun tronken door daken en muren.

Eén ding gaf troost, men voelde den storm bij iederen stoot aan kracht verliezen. De laagste stand van den barometer was 28,10. Daarna steeg hij weer snel.

De verwoesting op St. Thomas is algemeen, maar in de Savana en op Frenchmen's Hill het ergste. Geen huis is daar blijven staan. De schilderachtige heuvels van Charlotte Amalia zijn veranderd in groote puinhoopen, bedolven onder boomen en palen. De electrische geleiding was al heel gauw verbroken, evenals de telefonische verbinding, zoodat een ieder in zijn huis, bij al de verschrikkingen van den storm, daarenboven nog gehuld was in de akeligste duisternis en volkomen geïsoleerd van familieleden en vrienden.

De R. K. Missie der Eerw. Paters Redemptoristen heeft zeer veel geleden. De bovenste pastorie werd totaal vernield, de twee huizen boven de pastorie verloren hun dak, evenals de twee scholen en het Hospitaal. De mooie kerk bleef gelukkig gespaard, evenals de onderste pastorie, een school en twee huizen beneden aan de straat aan weerskanten van de kerk.

Heel veel goederen en meubelen zijn beschadigd en vernield door wind en regen.

En zoo is de toestand over het geheele eiland.

In de haven is alles losgeslagen, behave het wrak *Blandford*.

De Duitsche geïnterneerde stoomschepen *Waschenwald* en *Calabria* werden op 't strand geworpen; de Deensche brigantijn *Thor* ligt uit elkander op een lager punt; de *Anholt* zonk; het dok dreef een eind weg, maar bleef onbeschadigd; de electrische kranen zijn verbogen tot onbruikbaar wordens toe; de schoener *Irma II* en de sloepen *Spider* en *La Gracia* en andere kleine scheepjes zonken of braken open. De baggermachine *St. Hilda* ging ook drijven en ligt nu voor de King's Wharf. De pier van de H. A. P. A. G. werd vernield. De Deensche kruiser *Valkyriën* heeft schitterende diensten bewezen door voordurend het zoeklicht te werpen. Menschenlevens zijn daarom slechts weinig te betreuren.

De schade aan de suikerrietvelden wordt geschat op $ 80,000.

Het Gouvernement deelde den volgenden dag aan 500 personen elk een dollar uit.

Een weldoener uit New York zond $ 200, een van Porto Rico $ 1000; de Kooplieden van St. Thomas brachten dadelijk $ 1,200. Het Gouvernement stelde renteloos voorschot beschikbaar om de huizen te herstellen of weer op te bouwen.

Het eiland *Tortola* heeft ook schrik-

De nieuwe luchttorpedo.

Volgens een telegram aan de „Daily News" uit New-York beschrijft Karl von Wiegand, de Berlijnsche correspondent van de „New-York Herald", de indrukken, die een Duitsch luitenant van een nieuwe soort van luchttorpedo ontvangen heeft, die de Engelschen aan het front in Frankrijk gebruiken.

De luitenant zegt, dat dat projectiel van grooter kaliber was dan alle projectielen, die tot duaver gebruikt waren, en dat niets het scheen te kunnen weerstaan. Het verspreidde verschrikking onder al de manschappen van den luitenant in de bomvrije dekkingen.

„Na een van die ontploffingen," zeide de officier, „zag ik de aarde 300 voet omhoog vliegen. Het leek een kleine Vesuvius-uitbarsting, en het regende rotsbrokken, steenen en aarde. Deze ontploffingen keerden met geregelde tusschenpoozen terug en er scheen geen einde aan te komen.

„Wij zaten in de bomvrije kazemat de tusschenpoozen van 20 of 30 seconden te tellen en waren benieuwd of de eerstvolgende torpedo op het dak met 13 voet aarde er op zou neerploffen, dat tegen 150 pond dynamiet geen bescherming biedt. Toen kwam er een gekraak en een schok en 30 seconden later vulde een regen van stukken rots en andere overblijfselen de loopgraven en toegangen der bomvrije schuilplaatsen.

„De volgende torpedo wierp mijn waarnemer 16 pas diep in de loopgraaf, terwijl de deur van het verblijf werd weggerukt en midden in de kamer werd gesmeten. Wij vernamen, dat de twee bomvrije schuilplaatsen naast ons ingevallen en onhoudbaar geworden waren. Van mijn waarnemingspost zag ik mijn kraters naast elkaar ontstaan ter diepte van 7 voet. Planken en stutten van de loopgraven werden met stukken draadversperring weggerukt en verstrooid. Overal werd het werk van 9 maanden in enkele minuten vernield.

„De lucht is vervuld van knallen, gebulder en schokken, en fonteinen aarde schieten in de lucht op, door de torpedo's en granaten van zwaar kaliber. De verbindingsgangen tusschen de loopgraven worden verwoest en het is onmogelijk aanraking te krijgen. Voortdurend zijn pelotons doende, om manschappen uit de ingestorte schuilplaatsen en loopgraven te graven.

„De linker flank van de loopgraaf van mijn compagnie was zoozeer weggevaagd, dat het moeilijk was het spoor ervan te volgen, en het eenige middel om vooruit te komen was, dat men van den eenen krater naar den anderen sprong, in het volle vuur van den vijand. Na aan de grootste gevaren blootgesteld geweest te zijn, kwam ik ten slotte bij mijn troep en vond het rechter peloton van de compagnie in denzelf den toestand als het linker.

„Een aantal manschappen waren nog bedolven in ingestorte schuilplaatsen, en hun kameraden werkten uren lang om hen te bevrijden. Gedurende dit werk kwam onze onverschrokken bataljonsdokter met een zuurstoftoestel, en stond uren lang onder zwaar artillerievuur, terwijl hij het zuurstofgas aan de halfgestikte manschappen toediende en hen trachtte bij te brengen.

„Het bombardement hield voortdurend aan, en er werden luchttorpedo's weggeslingerd over afstanden, die mijnwerpers tot duever niet had den kunnen bestrijken, terwijl de Fransche artillerie elken metergrond met een hevig granaatvuur om ploegde."

De gasmaskers.

Een oorlogscorrespondent in het Westen schrijft in de „Norddeutsche Allgemeine Zeitung":

Het eerste wat wij na het betrekken van ons kwartier moeten doen is, naar de hospitaalcompagnie te gaan en ons gasmaskers te laten aanpassen. Daar wordt nauwkeurig het oog op gehouden. Het gasmasker moet geheel passen op den vorm van hoofd en gezicht en er mag geen lek in zijn zoo groot als een speldeknop, want dit zou vol doende zijn om een doodelijke hoeveelheid van het vergiftige gas te laten binnendringen. Past het masker als aangegoten, zoodat men er uitziet als een slurfdier, dan wordt men in de stinkkamer gebracht en met een gas beblazen, dat tranen en hoesten verwekt. Houdt men dat eenigen tijd uit zonder er iets van te merken dan is het masker in orde. Aan de stinkkamer heeft men echter niet al te veel behoefte, want de vijand beschiet het kamp met voorliefde met zijn gasmunitie. In den tuin achter het huis zijn alle planten door het gas gedood. Gras, struiken, boomen zijn geel aangeslagen en men ziet er geen groen sprietje meer. Deze uitwerking heeft het Fransche gas vaak. Men ziet midden in de velden en tuinen de vlekken waar de gas munitie neergevallen is en ook den weg, dien het uitstroomende gas genomen heeft door het van dag tot dag toenemende geelworden van den heelen plantengroei.

Het gas nestelt zich voornamelijk in diepten van het terrein. Punten, waar wegen door een inzinking van het terrein heen loopen, beschiet de vijand bij voorkeur met zijn gas munitie. Bij windstilte kan het gas na uren nog onaangenaam zijn voor een doortrekkende kolonne. Daarom is het gevaarlijk gebied met waarschuwingsborden afgezet en niemand, die iets te doen heeft achter het front aan de Somme, gaat zonder gasmasker naar buiten.

De werking van het gas is zeer verschillend. Onlangs kwam de kapitein van een divisie, waar ik toevallig was, uit de voorste stelling terug en vertelde zoo terloops onder het middageten, dat hij in een loopgraaf een lichten reuk van gas waargenomen had, maar zoo zwak, dat hij er niet aan gedacht had zijn gasmasker op te zetten. Nog aan tafel werd hij onwel en eenige dagen lang heeft hij zwaar ziek te bed gelegen. Daarentegen hebben eenige hospitaalsoldaten de volgende ervaring opgedaan: Zij moesten gewonden, wier gasmaskers door granaatsplinters gescheurd waren, door een gaszône dragen van eenige honderden meters breedte. Zonder aarzelen deden deze opofferende helden van hun plicht hun hulpelooze gewonden hun eigen gasmaskers aan en bonden zichzelf zakdoeken voor den neus, die zij (met verlof gezegd) bevochtigd hadden met het eenige vocht, dat hun in dezen nood ter beschikking stond. De dappere mannen hebben niets ervan geweten.

Paarden worden reeds bij een lichte gaslucht onrustig. Zij zien zich op hun eigenaardige manier te helpen, doordat zij met hun hoef een gat in de aarde maken en de neusgaten daarin drukken.

De vijand beschoot ons dorp regelmatig, maar overdag alleen aan den eenen kant. 's Nachts echter schoot hij gasgranaten naar alle kanten. Daarom heeft ieder het gasmasker onder het hoofdeinde van zijn bed gelegd, zoodat hij, als er gasalarm geslagen wordt, het in het donker kan vinden.

Ingezonden.

Curaçao en de Heer Kesler.

No: 9 van „Het Onderwijs". Suriname heeft — aldus de Heer Kesler — terecht den naam de meest „Hollandsche" der Nederlandsche koloniën te zijn; voor een goed deel is dit z. i. te danken aan den invloed die van het onderwijs aldaar is uitgegaan.

Wat verstaat ZED. onder het meer of minder „Hollandsch" zijn van eene kolonie? ZED's redeneering komt hierop neer: Curaçao is minder Hollandsch dan Suriname, omdat men bij ons de oogen bij voorkeur richt naar Amerika of de Spaansch-Amerikaansche republieken, tengevolge waarvan de Hollander, tenzij hij verpapiamentscht is, zich bij ons steeds een vreemdeling blijft gevoelen, zulks integenstelling met in Suriname, alwaar men met het Nederlandsch zoo goed als overal terecht kan en Hollandsche gebruiken om zich heen ziet. Ergo, Curaçao is reeds daarom *Nederlandsch* dan Suriname, omdat men in de zuster-kolonie een ruimer gebruik maakt van de Nederlandsche taal en gewoonten. Er is dus volgens de leer van den Heer Kesler betrekkelijk weinig noodig om eene kolonie het verwijt naar het hoofd te slingeren, dat zij minder *Nederlandsch* is. Ons wil het voorkomen, dat het bezigen van dien veelzeggenden term geen rechtvaardiging vindt in de door ZED. aangevoerde gronden. Zelfs is o.i. de mogelijkheid geenszins uitgesloten, dat Curaçao, waar toch in deze buitengewone omstandigheden haren in vloed hebben doen gelden, wezen kan *méér Nederlandsch* dan eene andere kolonie, trots het feit dat in deze laatste èn de Nederlandsche taal èn Hollandsche gebruiken in meerdere mate zijn verspreid. Het hangt er maar van af wat men onder „Nederlandsch" wenscht te verstaan.

Bedoelt ZED. soms dat men op Curaçao minder gevoelt voor het Moederland, minder Nederlandsch gezind is, minder liefde en aanhankelijkheid heeft voor het Nederlandsch Vorstenhuis of minder gaarne zich schaart onder Neerlandsch driekleurvlag, dan protesteeren wij met kracht tegen een dergelijke gedachte, die, in flagranten strijd met de waarheid zijnde, slechts op kan komen bij hem, bij wien vooringenomenheid triumf viert over het verstand.

Dat het Nederlandsch in de kolonie Suriname algemeener is dan bij ons, geven wij grifweg toe, dat dit voor een goed deel te danken is aan den invloed die van het onderwijs aldaar is uitgegaan, betwijfelen wij niet, doch wel willen wij er de aandacht op vestigen dat ook het op Curaçao in die richting bereikte waardeering verdient, in aanmerking genomen den zwaren strijd dien — de Heer Kesler erkent dit trouwens ook — het Nederlandsch in onze kolonie heeft gevoerd en nog te voeren heeft. Bij het vellen van een oordeel moet men toch eerlijkheidshalve rekening houden niet alleen met de ligging van Curaçao, maar ook met de daaruit voortvloeiende verscheidenheid van belangen die zich niet in eene bepaalde richting laten voortstuwen.

Waar de Heer Kesler beweert dat de Hollander zich steeds een vreemdeling blijft gevoelen op Curaçao, daar generaliseert hij; dit doende overschrijdt hij de grenzen der werkelijkheid.

ZED. zondert alleen uit die Hollanders, die verpapiamentscht zijn; deze dus voelen zich geen vreemdeling op ons eiland. Het „een vreemdeling zich gevoelen" staat derhalve bij den schrijver hoofdzakelijk in verband met de z. i. te geringe gelegenheid die de Hollander heeft om met zijn moedertaal op Curaçao rond te komen. Nu, zoo erg is het heusch niet. De Hollander moge wat moeite hebben om een of ander pontjesveger aan het verstand te brengen waar hij naar toe wenscht te gaan, hij moge een of ander pakhuis binnenloopen waar de klerk hem niet vlug genoeg verstaat, hij moge dus bij die enkele gelegenheden wat last ondervinden, niet dat alleen toch mag voldoende geacht worden om zich op Curaçao steeds een vreemdeling te blijven gevoelen; immers, de Hollander die op ons eiland in beschaafde kringen verkeert, bij zal bijna overal zijn taal in die omgeving kunnen gebruiken. Is men derhalve zelf geen vreemde eend, dan behoeft men zeer zeker geen zeven jaren lang een vreemdeling zich te blijven gevoelen op dat kleine stukje Nederland.

Het feit dat talrijke Hollanders alleraangenaamste herinneringen van hun verblijf op Curaçao hebben achtergelaten, doet ons te meer betreuren dat enkele exemplaren, waar onder die in eigen land en te midden van eigen landgenooten zich steeds een vreemdeling hebben gevoeld, naar onzen dierbaren geboortegrond zijn verzeild geraakt; de hechte band tusschen Moederland en kolonie is zeker niet aan dezulken te danken. Nog rest ons er op te wijzen, dat ook een in zijn vak kundig man als de Heer Kesler, bijwijlen kan vergeten dat taal in de eerste plaats moet wezen de uiting der gedachte van het individu; in hoeverre ZED. hiermede rekening heeft gehouden als hij het in Curaçao afkeurt dat men aldaar de oogen bij voorkeur richt naar Amerika of de Spaansch Amerikaansche republieken en als in één adem, — ook de „Amigoe" merkte dit terecht op — Suriname aanbeveelt te doen wat hij in Curaçao afkeurt, zal ZED. als Leeraar het best kunnen beoordeelen.

Taal is taal, dus Wartaal taal. Niet ten onrechte zegt de Genestet:

Als U het hart tot spreken dringt,
Zoo spreekt!
Maar wat gij spreekt of preekt
of zingt,
Hou steek!

J. L. C. MONSANTO.

Bonaire 2 November 1916.

Mijnheer de Redacteur,

In de „Amigoe di Curaçao" van 28 October ll. verscheen onder het hoofd „Het Hollandsch in Suriname" een redactioneel artikel, dat aldus aanvangt: „Wat we hier laten volgen, komt voor in het zelfde nummer van Het Onderwijs, waarin de Heer K. Suriname, *ook om de taal* (cursiveering van mij) prijst als de meest Hollandsche der Nederlandsche koloniën. Met deze aanhaling bedoelen wij niets onaangenaams tegenover de Hollandsch sprekende Surinamers. Wij plaatsen eenvoudig de meening van den Heer Ls. naast die van den Heer K."

En dan volgt hetgeen de Heer Ls. in nummer 9 van "Het Onderwijs" schreef over het Hollandsch in Suriname.

Mijnerzijds wil ik volgaarne aannemen, mijnheer de Redacteur, dat u met deze aanhaling niets onaangenaams bedoeld heeft tegen mijne Hollandsch sprekende landgenooten. Maar wat zin heeft het in deze de meening van den Heer Ls. naast die van den Heer K. te plaatsen?

De beide Heeren hebben toch niet tegenover elkaar staande meeningen verkondigd? De Heer K. heeft het over het *meer Nederlandsch* zijn van Suriname, o. m. omdat de Hollander aldaar met zijne taal zoo goed als overal terecht kan; de Heer Ls oefent critiek uit o.m. over de *uitspraak en de schrijfwijze* van de Nederlandsche taal door den Surinamer. Het naast elkander plaatsen van de meeningen dier beide Heeren, als in uw blad is geschied, komt mij daarom geheel overbodig voor.

Veel nu van wat de Heer Ls. in zijn artikel heeft beweerd, onderschrijf ik en velen met mij niet. ZED. pas korten tijd in de kolonie, is sterk aan het generaliseeren gegaan. Naar ik hoop zullen bekwamere pennen dan de mijne niet nalaten de onjuistheden in zijn artikel aan te toonen; dat zulks in de alhier ontvangen Surinaamsche bladen niet reeds is geschied, heeft mij ten zeerste verwonderd.

Maar zelfs als wij voor een oogenblik aannemen, mijnheer de Redacteur, dat al wat de Heer Ls. heeft geschreven aan juistheid niets te wenschen overlaat, dan nog volgt daaruit m. i geenszins, dat Suriname *om de taal* niet is de meest Hollandsche der Nederlandsche koloniën. Zoo algemeen als het Nederlandsch in Suriname is verspreid, is het zeer zeker niet op Curaçao. Het neemt aldaar onder de verschillende talen, die er gesproken worden, eene eereplaats in. In beschaafde kringen, waar men er zich steeds van bedient, zou het converseeren in het Neger-Engelsch als eene groote zonde tegen de wellevendheid worden beschouwd. Op Curaçao wordt het converseeren in het papiamentsch als de meest gewone zaak ter wereld beschouwd. Waar het Hollandsch in Suriname reeds lang burgerrecht heeft verworven, strijdt het op Curaçao nog steeds een zwaren strijd.

Begrijpelijk is het daarom dan ook, dat de Hollander die Suriname aandoet, zich reeds direct meer thuis moet gevoelen in die kolonie.

Staat het dus buiten kijf, dat Suriname *om de taal* meer Hollandsch is dan Curaçao, toegegeven moet worden dat op Curaçao in deze zich invloeden doen gelden o.m. voortvloeiende uit de geografische ligging, die de ontwikkeling van het Hollandsch in geen geringe mate in den weg staan, en dat over het algemeen de kennis van het Nederlandsch voor den Curaçaoënaar van minder praktisch nut is dan voor den Surinamer.

Het zij verre van mij te beweren, dat ook in andere opzichten bijv. wat de gevoelens tegenover het Moederland betreft, Curaçao minder Nederlandsch is dan Suriname.

Het Curaçaosche volk toch heeft meermalen blijken gegeven van groote aanhankelijkheid aan en oprechte waardeering voor het Moederland; het voelt zijn hart warm kloppen voor „Neêrland en Oranje" en ziet met blijden trots het „Rood Wit en Blauw" wapperen van Rif- en Waterfort.

U dankend voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend,

Uwdw.

CH. J. SAMSON.

Bonaire 6 November 1916.

Oorlogsverliezen.

— Het totaal verlies van officieren en manschappen van de Canadesche troepen in den oorlog bedroeg tot dusver (11 Oct.), voorzoover men kan nagaan, 52,026 man. Daarvan zijn 12706 dooden, 1 372 vermisten en de rest gewonden.

Volgens officiëele Britsche gegevens bedragen de verliezen der Duitschers sedert het begin van den oorlog tot het einde van September 3,556,018 man. In de maand September, 1916, alleen 179,584 man aan dooden, gewonden en vermisten.

De „Daily Telegraph" heeft de Engelsche verlieslijsten bijeengeteld en komt tot deze som voor de maand September ll.

Gesneuveld 991 officieren en 16,082 man; aan wonden bezweken 229 officieren en 5354 man; gestorven 24 officieren en 1154 man; verongelukt 4 officieren en 93 man. Gewond 3817 officieren en 81,282 man; verwond en vermist 34 officieren en 86 man; vermist 265 officieren en 9765 man; krijgsgevangen 6 officieren en 89 man.

---

kelijk geleden. In Roadtown zijn vijf en zeventig percent der gebouwen vernield of beschadigd. De Engelsche kerk en de scholen werden totaal verwoest; het Gouvernementshuis en de Wesleyaansche kerk leden groote schade, het Proefstation had iets minder te lijden. Twintig personen kwamen om het leven en zeer veel liepen verwondingen op. De schepen, die niet zonken, werden op het strand geworpen en zijn op het oogenblik niet te gebruiken.

De kern van den cycloon is niet over Tortola gegaan; men had daar slechts een hevigen storm, welke voortduurde van 7 uur 's avonds tot 2,30 's nachts.

St. John heeft eveneens veel schade geleden. Maandagmorgen, 9 October, begon het daar zacht te regenen met Z. Wind. Regen en wind namen gestadig in hevigheid toe tot den avond, toen tegen 7 uur de Ooste Wind meer Noordelijk liep en oversloeg tot een waren orkaan. Te middernacht was de volle hoogte bereikt, welke aanhield tot 2 uur en toen langzamerhand daalde tot den morgen. De landbouwgewassen werden uitgerukt, boomen ontworteld; de bleven staan verloren takken en bladeren. Het geheel ziet er uit als een oorlogsveld in Europa. Overal liggen huizen in puin. Een nieuw gebouw gaf toevlucht aan vele menschen, van eigen dak beroofd, maar het geheele huis werd van zijn fundament gelicht en op 200 voet verder neergesmeten.

Het veiligste was nog in regen en wind te blijven overnachten onder den blooten hemel.

De Familie LAMBERTIS, Vader, Moeder, en kind, hadden een schuilplaats gezocht achter een muur, deze viel om en bedolf hen onder het puin. De drie lijken werden in twee kisten in één graf begraven.

Coral Bay en East End hebben het meest geleden, de Westkant van het eiland had minder te verduren.

De *Valkyriën* ging er heen om voedsel en geneeskundige hulp te verschaffen.

Te ST. CROIX heeft men den orkaan reeds daags te voren waargenomen. Zondag, 8 October, zag men de wolken met groote drift voortjagen uit het Zuiden, wat daar als een teeken werd beschouwd, dat een cycloon had gewoed tusschen St. Kitts en Porto Rico. Maandagmorgen, 9 October, was er in Christiansted niet het minst abnormale waar te nemen in de atmospheer. Wel regende het zeer hard, maar er was bijna geen wind.

Tegen een uur of elf begon het in Frederiksted echter te spoken. Ook daar was de wind Oost met een neiging naar het N. Van half twaalf tot vier uur werd het storm en had om vijf uur het hoogte punt bereikt. Toen gebeurde er iets heel bizonders. Van 5,07 tot 6,20 was het absoluut kalm, ofschoon de wolken bleven komen uit het O. bij N. Om 6,20 draaide de wind en kwam uit het Z. W. De barometer daalde tot de ongehoorde laagte van 28,13. Geen enkel boek geeft een lageren stand aan en toch daalde de barometer gedurende 15 minuten nog tot 28,03, wat de schrijver in de *Lightbourn's Mail Notes* als een record beschouwt, dat nog nooit werd behaald.

Volgens waarneming op de *Valkyriën* liep de wind met een snelheid van 55 Meter per seconde, of 123 Mijl per uur, tweemaal zoo hard als een sneltrein.

St. Peter bezit nog maar een van de 12 huizen, *Salt Island* nog drie. *Anegada* leed meer, maar kreeg ook een geschenk. Na den storm lag midden op het eiland een hoop visch en zeealgen. Op dat eiland worden geen schapen geteeld, maar na den storm zag men er een heele kudde schapen en geiten, waarschijnlijk met den stroom meegesleurd van Tortola. Ook lagen er groote hoopen aardappelen en zuurzakken.

De *Virginische* eilanden hebben wel nig geleden.

De *Nederlandsche* eilanden St. Martin, St. Eustatius en Saba kregen op 9 October evenals op 21 Augustus ll. slechts een staartje van den orkaan, een stevigen Z. W.

De open boot *Puma* was juist op St. Eustatius aangekomen met vracht van St. Kitts. De boot werd door storm en stroom voortgedreven van St. Eustatius naar St. Martin. In *Great Bay* sloeg de Kapitein over boord en verdronk. De overige bemanning trachtte met behulp van vrienden, die aan het strand waren gekomen, de boot op het droge te brengen en de vracht te redden. Juist toen ze allen volop hiermede bezig waren, sloeg een vloedgolf hun alles uit de handen, nam de boot mee, en maar weinig had het gescheeld, of de mannen waren verdronken.

Het zeewater stond tot aan de achterste rij huizen van Philipsburg. De angst was groot, maar gelukkig kwam het water niet verder.

Katoen en suikerriet hebben veel geleden op St. Eustatius en St. Martin. Op Saba ging de aardappeloogst door het vele water verloren. De zee kwam daar tot aan den steenen trap van *Ladder bay*.

Daarvan konden worden afgetrokken 14 officieren en 469 man, die als gesneuveld, gewond vermist waren opgegeven en het later bleken niet te zijn.

Waardoor de verliezen worden 5403 officieren en 113.780 man, tegen 7071 officieren en 52,001 man, in Juli en 4693 officieren en 123,087 man in Augustus opgegeven. In die drie maanden dus opgegeven: 17,167 officieren en 288,878 man.

De verliezen bij de marine bedroegen in September bovendien 58 officieren en 329 man, waarvan gesneuveld 11 officieren en 114 man.

De buit der Russen.

De „Daily Telegraph" verneemt uit St. Petersburg dat volgens de laatste samenstelling de buit van de Russen sedert het begin van generaal Broesilof's opmarsch bestaan heeft uit 420,000, gevangenen, 2500 machinegeweren, bom- en mijn-werpers en ongeveer 600 stukken geschut.

DE OORLOG.

Grl. ROQUES, de Fransche Minister van Oorlog, is 1 November te Salonica aangekomen.

In Griekenland is het compleet revolutie.

Zooals men weet, zond Koning Constantijn Grieksche troepen naar Oostenrijk en Duitschland en gaf den Bulgaren eenige forten aan de Grieksche grens.

Hiermede had de Koning openlijk partij gekozen voor Duitschland. Een gedeelte der Regeering en een groot deel van Leger en Marine waren op 's Konings hand.

De positie der Verbondenen, die zich rondom Salonica gelegerd hadden, werd zeer hachelijk. Zij waren naar Griekenland gekomen in de vaste overtuiging daar spoedig een Bondgenoot te vinden, maar de Koning met zijn machtigen aanhang was en bleef Duitschgezind. De Verbondenen konden vexatoire maatregelen nemen, zooveel zij wilden, feitelijk vertoefden zij in een hun vijandig land.

De partij van VENIZELOS, ex-premier van Griekenland, was op hun hand, schreeuwde zeer hard, eischte allerbrutaalst, maar kon op slot van zaken toch weinig uithalen, zoolang de wettige regeering Duitschgezind bleef.

Eindelijk kwam het tot een scheuring, zoowel in de regeeringspartij van Griekenland als bij Leger en Marine.

Klein was het getal soldaten en officieren, dat zich stelde onder VENIZELOS. Maar gesteund door de Verbondenen, konden zij veilig uitwijken naar de Grieksche eilanden. Langzamerhand nam het aantal revolutionairen toe. Maar veel te langzaam naar den zin der Verbondenen, die tot elken prijs een openlijk vijandig optreden tegen Koning en Regeering wilden vermijden, maar langs politieke kronkelpaden sneller hun doel dachten te bereiken.

Het is nu zoo ver gekomen, dat de Fransche troepen onder eenzelfde commando komen als de bende van VENIZELOS, met wien ze broederlijk samengaan. Misbruik makend van hun overmacht hebben de Franschen kazernes en forten bezet, munitiemagazijnen in beslag genomen en zich meester gemaakt van de oorlogschepen. Nu eischen zij de sluitstukken der kanonnen, die de Grieken er wijselijk van af hadden genomen. Generaal ROQUES moet dat varkentje nu wasschen en zorgen, dat Griekenland zich vreedzaam in stukken laat scheuren, één deel blijft trouw aan den Koning, wiens handen door overmacht gebonden zijn, het andere deel krijgt verlof om met de Franschen mee te vechten.

Wat is die politiek toch handig! Koning en Regeering mag Duitschgezind blijven, en een deel van het Leger mag tegen de Duitschers strijden en daarvoor Grieksche wapenen, munitie en oorlogschepen gebruiken. Zoo hebben ze allemaal hun zin, de hard schreeuwende minderheid en de stil lijdende meerderheid. Griekenland vecht tegen Duitschland en toch kan de Keizer het zijn Zwager niet kwalijk nemen, want die doet heelemaal niet mee.

Dat de Franschen zich zoo veel moeite gaven om het in Griekenland zoo ver te brengen, wijst er wel op, dat een dergelijken steun, hoe gebrekkig ook, hun onontbeerlijk toeschijnt, anders zouden zij verplicht geweest zijn Griekenland te verlaten. Buitenstaanders, zooals wij, zouden daaruit besluiten dat de zaak der Verbondenen in den Balkan dan zoo schitterend niet staat, als men tot dergelijke middelen zijn toevlucht moet nemen.

Hard vechten moeten de Rumenen en Russen zeker om zich de Oostenrijkers en Bulgaren van het lijf te houden. Winnen doen ze niet veel, maar ze handhaven het Offensief evenals de Franschen aan de Somme.

Berichten uit de Kolonie.

Eerw. Zuster Maria Sofia. ✠

Het Dominikanessenklooster Sta Maria op Aruba heeft het eerste offer gebracht. In den droeven avond van Allerzielendag is zacht en kalm na langdurig lijden overleden. de Eerw. Zuster MARIA SOFIA. Zij behoorde tot de stichteressen van deze nieuwe Dominikaansche nederzetting, die 11 Dec. 1909 op Curaçao aankwam.

De jonge Zuster bereikte slechts den leeftijd van 38 jaren.

Vrijdagmorgen werd haar lijk met alle plechtigheid overgebracht naar de parochiekerk en na den plechtigen Uitvaartdienst op het R.K. Kerkhof ter aarde besteld onder zeer veel blijken van belangstelling.

Mejuffr. MARIA AGNES BOONEN werd te Baexem geboren 26 Febr. 1878, legde hare H. Geloften af in de Congregatie van de H. Catharina van Senen te Voorschoten 21 Mei 1905, en kwam vier jaar later naar Curaçao.

R. I. P.

Inspectiereis.

Woensdagmorgen half acht zeilde de HEG. Heer Gouverneur uit met de *Estelle* tot het houden van Inspectie op Aruba. ZHEG. was vergezeld van Dr. TH DEN HOUTER, en Luitenant DE VRIES, adjudant.

Naar wij vernemen liep de paketschoener eerst Donderdagmiddag 12 uur de Paardenbaai van Aruba binnen. Heden zou ZHEG. weder naar Curaçao vertrekken.

Boontjes.

Men schrijft ons uit Aruba, dat, om te beginnen, er reeds 31 H. L. of te wel 62 zakken boontjes van Aruba naar Curaçao verzonden zijn.

Muziek.

Onze Militaire Kapel gaat een leelijken tijd tegemoet. De regen gooit telkens het concert in 't water. De voorlaatste maal zou de Kapelmeester juist het teeken geven om te beginnen, toen het begon te druppelen en alle toehoorders uiteenstoven. Verleden Zondag genoten we ongestoord gedurende een half uur, toen een flinke bui op het onverwachts neerkletste. Gelukkig bleken de muzikanten niet waterschuw en zetten zij na gedwongen pauze het Concert voort. 't Zou ook jammer zijn geweest, als ze dat niet gedaan hadden, het Programma behelsde 4 nieuwe nummers.

O. G.

De Gezondheidsbrigade is in volle actie.

Met een man of acht trekken ze rond om stilstaande poelen en groote plassen te overdekken met een mengsel petroleum en koolteer.

De Buitenwegen.

Modderbreipap maakt de buitenwegen bijna onbegaanbaar in den regentijd.

Als bij het repareeren der wegen groote steenen in plaats van gruis gebruikt werden, op die plaatsen welke door hun lage ligging meer van het water te lijden hebben, zou de hoofdweg harder blijven in den regentijd en ook dan bruikbaar zijn voor de karren.

Er is nu bijna geen doorkomen aan in het Benedendistrict.

Examens.

Met goed gevolg hebben examen afgelegd:

Voor het Fransch:

De Eerw. Zusters STEPHANIE, AGNES en GEORGINE.

Voor onderwijsakte 4de rang:

Mejuffr. A. POURIER.

Aan allen onze hartelijke gelukwenschen.

Herkozen.

Volgens een door het „Boletin Comercial" gepubliceerd telegrafisch bericht, is Wilson tot President van de Ver. Staten herkozen.

Officieele berichten.

Aan den Adjunct commies ten Postkantore alhier P. Th. Krafft is tot verder herstel van gezondheid zes maanden verlofsverlenging verleend.

Aan den tijd. klerk op Aruba H. E. Lampe is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

De heer R. W. Falkama is benoemd tot beambte aan de kliniek en polikliniek voor venerische ziekten alhier.

De hulpbrievenbesteller E. H. Fray is op zijn verzoek eervol ontslagen uit 's lands dienst; en H. de Jongh is als zoodanig benoemd.

Aan den wd. klerk op Bonaire G. E. Hellmund is veertien dagen verlof verleend.

Het door den Gezaghebber van St. Martin N. G. aan de onderwijzeres Mej. M. Arrindell tot herstel van gezondheid verleend verlof is goedgekeurd.

De normaallessen (4de leerjaar) zijn met ingang van 1 December a.s. opgeheven.

Aan den marechaussee 1ste klasse alhier C. E. Isenia is tot verder herstel van gezondheid drie maanden verlofsverlenging verleend.

Aan den seiner 3de klasse bij den post voor D. T. alhier P. J. Frigerio is veertien dagen verlof verleend.

Posterijen.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven.

Juan de Dios Aranguren, J. de J. Aranguren, Isabel Cicilia Ernestina Cogen, Luisita Croes, Detratta Hermanos, A. van der Dijs, Benjamin Fernández H. Christina Fernandez Juan Gabillo, Juan Jacubo, Luisca Jaubos Johan Maduro O. Palm, Henry Peter, Johans Provanes, Jana Thielman, Manuel Movis Valdivieso Valencia Guillermo Wilson.

Drukwerken: C. T. C. van den Wall Arneman, H. J. Bremer, Pedrito Simon Brito, E. T. don Carlo, L. E. Costor, Julio Flotaco P., G. S. Hubbell, Ignacio Lacruz Leonora, W. E. J. ter Maat, J. A. Major, P. J. Marlen E. O. Martina, J. P. Martina, C. A. Minty, F. G. Nicastia, Rosalinda Pineno, J. L. Senior é hijos, Vidal A. Wiel

Drukwerken zonder adres: Eenige exemplaren van de „Evening Journal", eenige exemplaren van „The Evening Post", een exemplaar van „America-Latina" een exemplaar van „Gil Avventmenti."

Monster: Joubert & Co.

Postpakket. Santiago Ybarra.

Oost en West.

In de Vergadering dezer Vereeniging in September l.l. gehouden deelde de Voorzitter van de sub-commissie voor nijverheid, prof. dr. J. Boeke, mede, dat hij zich met verschillende personen te Rotterdam in verbinding had gesteld, om te geraken tot de oprichting van een toonzaal aldaar, waar de nijverheidsproducten uit West-Indië ter betere kennismaking voor het Nederlandsche publiek zouden kunnen worden ondergebracht. Hem viel daarbij een welwillende ontvangst te beurt, welke hoop geeft op een goeden uitslag.

Waar uit het verslag van het Koloniaal Onderwijs-Congres gebleken is, dat in een volgend congres ook het onderwijs in *Suriname* en *Curaçao* zal worden behandeld, werd het wenschelijk geacht, dat de commissie ook dit onderwerp in studie zal nemen, om t. z. t. met kennis van zaken te kunnen meespreken. Daarom werd een *sub-commissie voor het onderwijs* ingesteld, waarin zitting hebben de heeren: dr. H. J. Benjamins, als voorzitter, prof. Dr. J. Boeke en jhr. J. O. de Jong van Beek en Donk, benevens voor het onderwijs in vrouwelijke handwerken mevr. van Aalst-Koopman.

Ten slotte, dat met leedwezen moest worden geconstateerd, dat een proef op ruime schaal van de sisalcultuur op Curaçao, wegens gebrek aan werkkapitaal, niet kan voortgaan, zoodat dit wel gewenscht zou zijn. Waar deze cultuur is aangewezen is voor den dikwijls waterarmen bodem van dat eiland, zou het bejammerd worden, indien deze proef zou moeten worden gestaakt, vooral omdat de toestand van het gewas enz. alle hoop geeft op goede resultaten. 't Kwam wenschelijk voor, deze aangelegenheid onder de aandacht der Regeering te brengen.

Nederland.

Brieven uit Holland.

Aan de Volksstem.

'k Was deze week in Kerkrade, het dorp in het mijngebied, dat vlak aan de Duitsche grens ligt. Aan het einde van de hoofdstraat, waar Holland ophoudt en waar langs de groote weg naar Aken loopt, is een afsluiting gemaakt. Hekken en kippengaas scheiden hier Holland van Duitschland en aan de andere zijde staan de Duitsche soldaten, landstormers van een jaar of veertig met oude schako's van '70 op het hoofd en Russische geweren aan den schouder. Er loopen er ook massa's met Belgische broeken aan, vertelde men mij aan deze zijde van het kippengaas, waar Hollandsche douanen pakjes nazagen en passen visiteerden. Want er is hier een strook Hollandsche grond, waarop ook Nederlanders zonder pas niet mogen komen. Het is de helft van den grooten weg, waarvan de linkerkant Duitsch en de rechter kant Hollandsch grondgebied is. Midden op dien weg hebben de Duitschers de geheele grens langs een versperring gemaakt, waarachter — een vijftig meter van elkaar — de Duitsche schildwachten staan. Nu wil het geval dat vele huizen in Kerkrade aan den voorkant op Hollandschen grond, aan de achterzijde tegen de Duitsche grens staan.

Een prachtgelegenheid dus om te smokkelen. Allerlei waren gingen ongehinderd voor in en gingen er achter stiekum uit, omgezet met een zoet winstje. Op deze wijze werd op grootsche manier gesmokkeld. Maar er was wel raad op om het tegen te gaan. En nu ziet men het vermakelijke gezicht, dat de achter ramen van alle huizen langs de grens met kippengaas zijn dichtgemaakt, zoodat er niets meer doorkan. Alleen het huis van den burgemeester van Kerkrade was van deze kippengaasversiering verschoond gebleven. Deze, wiens huis aan de achterzijde tegen de grens aanstaat, genoot ook de eer een Duitsche schildwacht voor zijn achterdeur te hebben. Kerkrade als zooveel andere plaatsen langs de grens, heeft alle plaatsen aan den zelfkant. Het leven is er allesbehalve aangenaam, men heeft hier zelfs de eigenaardigheid, dat men alleen voedsel kan krijgen op vertoon van een bewijs, afgegeven door de commiezen. Dit ook al om het smokkelen tegen te gaan. Op bepaalde uren kunnen de bewoners levensmiddelen gaan halen en ze krijgen niet meer dan ze voor hun gezin noodig hebben. En dikwijls is het nog niet te krijgen. Een mijner kennissen, die om de groote woningnood, in een mijnwerkers kolonie een huis moest nemen, vertelde mij dat hij drie dagen lang geen vleesch of aardappelen had kunnen krijgen en al dien tijd zijn morgen, middag en avondeten had bestaan uit brood en brood toe.

Van den oorlog merkt men hier meer dan in 't midden en noorden van ons land. Statige Zeppelins kruisen hier hoog in de lucht langs de grenzen en Duitsche deserteurs en gevluchte krijgsgevangenen komen hier bij bosjes het vrije Holland binnen. Aan den kant van het station, waar de Duitsche grens op een vijftig meter afstand ligt, ziet men over den daar liggenden spoorweg 's morgens vroeg de ambulancetreinen met hun droeve last *van* het front komen en later op den dag komen *naar* het front de treinen met granaten die in Frankrijk rond Verdun dood en verderf gaan brengen, onder de duizenden die daar dezen verschrikkelijken en ontzettenden oorlog strijden.

De kanonnen blijven bulderen en braken, waarvan hier de nagalm is te hooren.

***

Er loopen de laatste dagen weer hardnekkige geruchten over een proefmobilisatie van het gedeelte van ons leger dat naar huis is gezonden en door andere troepen is vervangen. De bedoeling zou zijn, van na te gaan in hoeveel tijd het geheele leger weer op de been is. Officieus is het wel tegengesproken, maar van andere zijde wordt beweerd, al gaat een proefmobilisatie niet door, er toch allerlei maatregelen genomen worden om, wanneer het noodig is, het leger in geheele sterkte binnen den kortst mogelijken tijd weer op te roepen. Dit zou dan in verband staan met de plannen van den tegenwoordigen Duitschen legerbevelhebber von Hindenburg om het wester front in te trekken, of met een eventueele Engelsche landing in België. Het Nederlandsche leger zou dan op de been moeten komen om op mogelijke gebeurtenissen voorbereid te zijn.

Dat ons land met den oorlog ging meedoen, zou door velen in het buitenland gaarne worden gezien en sommige Fransche en Engelsche bladen drijven er wel weer op aan. Het Engelsche blad *John Bull* begint het spelletje weer. Na erop gewezen te hebben dat Engeland voor de uithongering van Duitschland een onmeedoogende politiek moet voeren schrijft het blad:

„Holland moet tot rede worden gebracht, herhaal ik, en we hebben de middelen om het te doen. De Hollanders kunnen zich niet beklagen, als wij de belangen van ons zelf en van onze bondgenooten boven elke andere overweging stellen...... Het is tijd, dat wij onze manier wijzigen en dat de Hollanders onderscheiden tusschen vriend en vijand, tusschen Engeland en

Duitschland. Kom, Holland, beslis, wat zal het zijn?"

Andere bladen volgen in minder scherpe variaties en de Engelsche regeering heeft weer den laatsten tijd invoer van allerlei artikelen naar ons land verboden. Wat er ook gebeure, zeker is, dat alleen in den alleruitersten nood, Nederland het zwaard zal trekken. En telkens vraagt men zich af, waarom Engeland, dat steeds heeft beweerd te strijden voor de belangen der kleine staten, ons Holland den vrede en de onzijdigheid niet gunt.

Prettig is de toestand voor Nederland, midden tusschen de oorlogvoerende Staten, niet.

Wanneer zullen we van die onzekerheid verlost worden?"

Nederland en de Vrede.

— De verbondenen hebben het Nederlandsche gouvernement ingelicht dat eenige beweging aan de zijde van Holland om vredes-voorstellen te doen, zal aangemerkt worden als een daad van vriendschap voor Duitschland. Welingelichte kringen alhier zeggen, dat de verbondenen het op dit punt eens zijn dat de oorlog nog minstens drie jaren duren zal.

Buitenland.

De Verkoop der Deensche Antillen.

Tot een volksstemming is het op St. Thomas en St. Croix niet gekomen, maar druk bezochte bijeenkomsten van verschillende vereenigingen pleitten alle voor verkoop aan Amerika. In Economischen zin kan Denemarken te weinig voor de eilanden doen en strategisch genomen kan het zijn bezittingen niet verdedigen.

Het Parlementscomité te Kopenhagen benoemde Kontorchef Dines Hansen tot algemeene secretaris, heeft 4 vergaderingen gehouden en regelde de correspondentie met Amerika.

Daar de Afgevaardigden uit West-Indië niet vóór 11 Nov. te Kopenhagen kunnen zijn, is de werktermijn voor het Comité verlengd tot 25 Nov. en werden 13 en 14 Dec. vastgesteld als vaste datum om het referendum uit te brengen. De vergaderingen van het Comité zijn niet publiek. Korte uittreksels van de verslagen zullen echter gepubliceerd worden.

Ver. Staten en Mexico.

Villa opnieuw aan 't Werk — De Verkiezingen.

Uit Laredo, Texas, komt het bericht dat 10,000 Carranzasoldaten die een nederlaag hadden geleden op den 6en October j.l. zich aangesloten hebben bij de beweging die Felix Dias tot hoofd heeft.

Daarvan waren 5000, onder kommando van generaal Jose Robles, uitgezonden tegen de revolutionairen, maar de geheele troepen met hun kommandant liepen over naar Diaz, terwijl een andere troep van 5000 man onder bevel van generaal Cesario Castro, Gouverneur van de provincie Pueblo eveneens verraad pleegde.

Castro evenwel bleef trouw aan het tegenwoordige Gouvernement en ontkwam met zijn staf in een automobiel.

Volgens berichten uit Atlantic City hebben de Mexicaansche leden der Vereenigde Commissie van den Mexicaanschen Gezant te Washington een mededeeling ontvangen, dat in Mexico een nieuwe veldtocht door het bestaande Gouvernement zal worden geopend tegen Villa, waardoor de bandieten-generaal voor goed van het veld zal worden verwijderd.

In de hoofdstad des lands werd bekend gemaakt, dat de verkiezingen voor een President van de Mexikaansche Republiek zullen worden gehouden in de laatste helft van Januari 1917 of in 't begin van Februari.

Dan zullen tegelijk ook de leden van het Congres worden verkozen.

Later ingekomen berichten doen zien dat Generaal Villa en een gedeelte zijner volgelingen bezit genomen hebben van de mijnstad San Andrea, 25 mijlen van Chihuahua City verwijderd.

Toornig geworden omdat de mannelijke bevolking der stad was gevlucht, uit vrees van door Villa te worden gedwongen om dienst te nemen bij zijne troepen, beval Villa dat de stad zou worden in brand gestoken, en ontvingen zijne soldaten vrijheid om allerlei geweld te plegen op de weerlooze inwoners.

Een vluchteling uit de stad bracht rapport daarvan uit aan Generaal Trevino.

Vroeger verspreide berichten omtrent de verovering van Namiquipa, door de Villistas, worden, ondanks officieële tegenspraak eerst van het Gouvernement, door de consulaire rapporten aan de Amerikaansche Commissie te Atlantic City bevestigd.

Mexico.

Het laatste bericht aangaande den toestand in Mexico zegt, dat de onderhandelingen tusschen den vertegenwoordiger van President Wilson en dien van Gen. Carranza thans zoo ver zijn gevorderd, dat tot een terugtrekken der Amerikaansche troepen in Mexico is overeengekomen. Daarmede zal dan de strafexpeditie een einde nemen.

Amerika.

Volgens de laatste volkstelling uit het jaar 1910 hebben de Vereenigde Staten een totale bevolking van 92 millioen inwoners. Bijna een derde hiervan, iets meer dan 32 millioen, bestaat uit buitenlanders. 13 millioen van deze vreemdelingen zijn in het buitenland geboren, de overige 19 millioen stammen af van geëmigreerde ouders, of van een geëmigreerden vader of moeder.

Het aantal Duitschers is in Amerika buitengewoon groot. Van die 32 millioen buitenlanders zijn niet minder dan 8½ millioen Duitschers. Deze natie vormt dus haast een tiende deel der heele bevolking.

De nood in Syrië.

— Er zal een "Relief Campaign," ten behoeve van de Syriërs en Armeniërs begonnen worden in Washington. Men zoekt voor dit doel $ 5.000.000 bij elkaar te brengen.

China

is in onderhandeling met spoorlijn-constructie-compagniën in Amerika. De waarde van de te leggen lijnen bedraagt 50 miljoen dollars. Daarna zou China anderhalf maal zooveel lijn hebben als het nu heeft.

De Spoorweg Aken-Calais.

De Duitschers hebben lang gedacht dat ze toch eens tot Calais zouden kunnen doorbreken. Daarom zijn ze steeds voortgegaan met den aanleg der spoorlijn Aken-Calais. Met koortsachtigen ijver worden de werken ter voltooing van deze lijn voortgezet in het dal van de Greer, waarvan enkele gedeelten een geheel ander aanzien hebben gekregen. De lijn gaat door tuinen en woningen, snijdt weilanden in tweeën, kruist den provincialen weg van Rocour naar Glons over een zeer hooge brug, gaat door een tunnel onder 't kerkhof door in de richting Boirs. Te Glons zijn 4 hooge in beton opgetrokken bruggen, en daarvoor moesten 12 huizen worden afgebroken, naar men zegt, zonder schadevergoeding of requisitiebons. De lijn zou, volgens het bericht, voor den 1en October moeten voltooid zijn.

België.

De Duitschers in België — Naar personen uit de betrokken gemeenten zelf meedeelen, moeten de Duitschers, naar Vrij België verneemt, aan de westzijde der Schelde thans nieuwe, zware versterkingen hebben aangelegd. De versterkingen loopen van het fort St. Marie, over Melsele, Hasedonk, Basel en Rupelmonde naar Niel en Boom Aan deze linie werkten duizenden soldaten, terwijl zij is doorploegd met betonloopgraven en versperringen van de nieuwste uitvinding. Ook de oude ringforten zijn thans weder geheel opgebouwd en met de zwaarste stukken voorzien Aan het publiek is het ten strengste verboden deze versterkingen te naderen of in oogenschouw te nemen.

— Sedert verscheidene maanden hebben de Duitschers geen gesneuvelden meer aangevoerd op de militaire kerkhoven Deurne (Belgisch Limburg). In de massagraven worden thans weer gedoode soldaten aangevoerd. Ook in Bourg-Leopold worden weer lijken in de massa-graven geborgen.

— Nabij de Schelde, in de omgeving van Dendermonde, werden in den laatsten tijd voor den oorlog veel nieuwe fabrieken opgericht. Natuurlijk hebben de Duitschers zich in verscheidene daarvan gevestigd, maar ook daar komt thans meer drukte. Zoo staat te Baasrode de hydrogeen gasfabriek van den heer De Bruin van Dendermonde. Deze fabriek was bij het begin van den oorlog pas voltooid en had nog niet gewerkt.

Nu zijn plotseling de Duitschers daar gekomen. Met hun veertigen hadden zij te Rijssel ook in een hydrogeen gasfabriek gewerkt. Deze inrichting is dus heel wat verder achter het front gebracht Was Rijssel niet veilig genoeg meer?

Het gaat geheimzinnig in deze fabriek toe. De Duitschers mogen het gebouw niet zonder geleide verlaten. Blijkbaar wil de overheid niet, dat er de minste gemeenschap tusschen hen en de burgerij is. De wel gestelde inwoners van het dorp moeten in alle haast voor deze heeren uitstekende bedden, kleeding en lakens leveren, die in de fabriek werden gebracht. Waar de Duitschers al het mogelijke doen, om burgers aan den arbeid te krijgen, is het wel eigenaardig, dat alhier geen enkele oningewijde verschijnen mag. De Belgen worden streng uit de fabriek geweerd. In den omtrek dwingt men burgers wel hout te zagen van boomen uit het bosch van Bruhgenhout, maar in de fabriek gaat alles in stilte. Men vermoedt, dat er stikgassen worden bereid. Het gebouw is beschermd tegen vliegaanvallen. Elders in de zelfde streek zijn Duitschers met landbouwwerk bezig.

Hier en daar staan dorschmachines en haastig wordt de oogst bewerkt en al deze bedrijvigheid heeft plaats op de puinhoopen van Dendermonde, dat in September van 1914 ook het centrum was van militaire bedrijvigheid.

— De late aardappeloogst in België is deerlijk mislukt en in vele plaatsen lijdt de bevolking reeds volkomen gebrek aan dit onontbeerlijk landbouwvoorbrengsel. Voor de groote meerderheid der kruideniers-winkels staat dit bericht: „Geen boter voorhanden." De eieren kosten 53 centen 't stuk! Uit Hoei wordt gemeld: De boter moet verkocht worden tegen 5,40 fr. den Kgr., doch de winkeliers rekenen er niet minder dan 7 fr. den Kgr. voor. Uit Hoei ook komt het bericht dat het varkensvet daar van de 9,50 fr tot de 10 frank den Kgr. verkocht wordt. De toespijs der armen is dus natuurlijk van aller tafel gebannen. Volgens bekentenis van de Duitschers zelven lijden een groote menigte Belgen aan allerlei maagkwalen ten gevolge van den slechten kost en van gebrek. In de beurs wordt de koffie 8 frank den Kgr. geprijsd, suiker 3,50 den Kgr., de chocolaad 10 frank, de cacao 14 frank. De bruine zeep kost van de 6,50 fr. tot 7,50 frank den Kgr. Voor de oorlog kostte zij 34 cm. Ten gevolge der schaarschheid en duurte van visch en vleesch worden er mosselen gegeten tegen heug en meug.

In Brussel en de voorsteden alleen werden er in Juli niet minder dan 988,500 Kgr verbruikt en in Augustus bedroeg het verbruik het nooit te voren bereikte gewicht van 1,255,000 Kgr. Meer en meer komt het rantsoenstelsel in zwang en het kaartstelsel heerscht bijna overal. Te Leuven zijn er reeds zeven verschillende kaarten, te weten: broodbloem-, specerij-, beschuit-, suikery en chocolaad-suikerkaarten, kaarten voor gebakbloem en kaarten voor alcohol voor apothekers.

H. v. d. Hoeven
en Echtgenoote

geven hierbij kennis van de geboorte hunner dochter,

Anna Filepina.

Curaçao, 9 Nov. 1916.

Voor de vele blijken van belangstelling ondervonden tijdens de ziekte en bij het overlijden van de Eerw. Zuster

Maria Sofia

betuigen wij hiermede onzen hartelijken dank.

Priorin en Zusters,
Gesticht „Sta. Maria."

Aruba, 3 Nov. 1916.

BEKENDMAKING.

De verkoop van ZILVEREN GOUDEN en JUWEELEN VOORWERPEN, beleend ter *Spaar- en Beleenbank* van den 1sten Maart 1915 t/m den 31sten Augustus 1915 onder Nos. **7060 M,** t/m **6497 O,** zal plaats hebben op *Donderdag* den **16**en **Nov.** a.s., en volgende Donderdagen.

Belanghebbenden worden verzocht den verkoop te voorkomen, door de aanzuivering der verschuldigde interesten.

Curaçao, den 11en Nov. 1916.

De Voorzitter,

10 C. S. GORSIRA.

HAVEN-NIEUWS
VAN 4 NOV. — 18 NOV.

Schip	Kapitein	Aankomst	van	Vertrek	naar
Oranje Nassau	D Haasnoot	7 Nov	New York	9 Nov	New York
Zulia	S S Morris	4 „	New York	5 „	Maracaibo
Merida	A Johanson	6 „	Maracaibo	6 „	La Guayra
Caracas	H Hichborn	8 „	New York	9 „	La Guayra
Merida	A Johanson	8 „	La Guayra	9 „	Maracaibo
Zulia	S S Morris	9 „	Maracaibo	9 „	New York
Mimer	J Hopland	8 „	New York	4 „	Maracaibo
Mimer	J Hopland	10 „	Maracaibo	10 „	New York
Caracas	H Hichborn	15 „	La Guayra	15 „	New York
Merida	A Johanson	15 „	Maracaibo	16 „	Maracaibo
Willem I	J P vd Borden	11 „	New York	13 „	Amsterdam
Commewijne	Wagenmaken	18 „	Amsterdam	19 „	New York
Maracaibo	P W Johnson	18 „	New York	18 „	Maracaibo
Nortonian	M Quaker	3 Nov	Liverpool	3 Nov	Pto Colombia
Europa	G Scribanis	13 „	Colon	13 „	Genova

Schoeners	Aankomst	van	Schoeners	Vertrek	naar
Clara C	1 Oct	Rio Hacha	*Rita Otilia*	1 Nov	Vela de Coro
Abeona H	1 „	Maracaibo	*Refugio*	3 „	Aruba
Refugio H	2 „	Aruba	*Abeona H*	2 „	S J d Pto Rico
Graciosa V	2 „	Maracaibo	*Altagracia*	5 „	Sto Domingo
Alix H	4 „	Aruba	*Camina*	8 „	Vela de Coro
Gaeela H	4 „	Maracaibo	*20 de Julio*	6 „	Aruba
20 de Julio H	4 „	Aruba	*Graciosa V*	6 „	Maracaibo
Diana V	5 „	Vela de Coro	*Meteor*	6 „	Maracaibo
Estelle H	6 „	Isla barlov.	*Estelle H*	7 „	Aruba
La Provieencia	7 „	Vela de Coro	*Alix H*	7 „	Aruba
Marina V	9 „	Maracaibo	*Lelid V*	8 „	Maracaibo
Refugio H	10 „	Aruba	*Sirena*	8 „	Maracaibo
Venecia V	10 „	Maracaibo	*Clara C*	10 „	Rio Hacha
Camia H	11 „	Vela de Coro	*Refugio*	11 „	Aruba